

БЕЛАРУСЬ У ЮНЕСКА: ПЛЁН СУПРАЦОЎНІЦТВА

Дзмітрый Крывашэй

Сярод міжнародных міжрадавых арганізацый, з якімі супрацоўнічае Рэспубліка Беларусь, з'яўляецца Арганізацыя Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКА)¹. Гісторыя членства нашай краіны ў ЮНЕСКА бярэ пачатак з 12 мая 1954 г. Канкрэтнымі пытаннямі ўдзелу Беларусі ў рабоце ЮНЕСКА займаецца Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА (створана ў 1956 г.) і наш сталы прадстаўнік пры ЮНЕСКА. Самае непасрэднае дачыненне да ўсёй праблематыкі, якая вырашаецца па лініі ЮНЕСКА, мае Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь. У сістэме Міністэрства працуе сакратарыят Нацыянальнай камісіі. Нацыянальная камісія з'яўляецца міжведамасным органам, адказным за ўзаемадзеянне з ЮНЕСКА беларускіх дзяржаўных устаноў, грамадскіх арганізацый і прыватных асоб, якія дзейнічаюць у мэтах развіцця адукацыі, навукі, культуры, камунікацыі і інфармацыі. Камісія распрацоўвае прапановы па пытаннях пазіцыі Рэспублікі Беларусь адносна супрацоўніцтва з ЮНЕСКА, вызначае прыярытэты для Беларусі напрамкі супрацоўніцтва ў рамках гэтай міжнароднай арганізацыі, заахвочвае і садзейнічае актыўнасці ўстаноў рэспублікі, якія ўзаемадзейнічаюць з ЮНЕСКА².

8—10 снежня 1991 г. адбыўся першы афіцыйны візіт Генеральнага дырэктара ЮНЕСКА Федэрыка Маёра ў Беларусь па запрашэнню нашага ўрада. У яго ходзе быў падпісаны Пратакол-мемарандум аб супрацоўніцтве паміж Урадам Рэспублікі Беларусь і ЮНЕСКА. У 1995 г. адбылася сустрэча Генеральнага дырэктара ЮНЕСКА з міністрам замежных спраў, у 1996 г. — з намеснікам міністра замежных спраў. Новыя перспектывы для супрацоўніцтва адкрыў афіцыйны візіт у нашу краіну Генеральнага дырэктара гэтай міжнароднай арганізацыі Федэрыка Маёра ў верасні 1998 г. Мемарандум аб супрацоўніцтве паміж Рэспублікай Беларусь і ЮНЕСКА, падпісаны ў яго ходзе, пацвердзіў імкненне бакоў да далейшага павышэння ўзроўню і пашырэння сумеснай дзейнасці.

У 90-я гг. у супрацоўніцтве Беларусі з ЮНЕСКА прыярытэтнымі былі такія сферы, як адукацыя, культура, экалогія.

Адукацыя

Сярэднеэрмінавая стратэгія ЮНЕСКА на 1996—2001 гг. называе адукацыю "ключом да развіцця". Галоўная ўвага пры гэтым надаецца забеспячэнню непарыўнай адукацыі, ці адукацыі праз усё жыццё. Сыходзячы з гэтага перад вышэйшымі навучальнымі ўстановамі пастаўлена задача ператварэння іх у цэнтры непарыўнай адукацыі, даступныя для ўсіх на пастаяннай аснове³. Супрацоўніцтва ЮНЕСКА і Беларусі ў межах праграмы "Адукацыя" было накіравана на садзейнічанне рэфармаванню ў дзяржаве сістэм сярэдняй і вышэйшай адукацыі. Для яе рэалізацыі наша краіна працавала ў такіх напрамках, як выкарыстанне новых тэхналогій у адукацыі, распрацоўка сучасных падручнікаў і дапаможнікаў, перадача ў сумеснае карыстанне ведаў,

стварэнне кафедраў ЮНЕСКА, удзел у міжнароднай норматворчай дзейнасці⁴.

У 1995 г. у Беларусі быў праведзены нацыянальны семінар па праблеме рэфармавання сістэмы народнай асветы з удзелам экспертаў з краін Еўропы, Сакратарыята ЮНЕСКА, прафінансаваны Арганізацыяй.

Беларусь імкнулася па магчымасці атрымаць матэрыяльную дапамогу ад Арганізацыі для навучальных устаноў. Так, у 1993 г. ЮНЕСКА паставіла вучэбнае абсталяванне сярэдняй школе для дзяцей-сірот у Гомелі, камп'ютэрнае абсталяванне для інфармацыйнага цэнтара Міністэрства адукацыі, камп'ютэрны клас Сахараўскаму каледжу.

Беларусь актыўна ўдзельнічала ў абмеркаванні пытанняў адукацыі на сесіях Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА. У ходзе 28-й сесіі (кастрычнік 1995 г.) наша краіна выступіла як сааўтар рэзалюцыі асобных краін у галіне адукацыі. Гэта дало магчымасць прыняць удзел у мерапрыемствах, якія былі ўхвалены ў адпаведнасці з гэтымі рэзалюцыямі. Беларусь падтрымала прапанову Балгарыі аб даследаванні ў галіне прэвентыўнай адукацыі супраць злоўжывання наркотыкамі і аб яго здзяйсненні. У рамках праекта ў сакавіку 1996 г. адбылася еўрапейская сустрэча экспертаў па гэтай праблеме з удзелам двух прадстаўнікоў нашай краіны.

Арганізацыя прафінансавала стварэнне ў Беларусі кафедраў ЮНЕСКА, набыццё для іх абсталявання. У 1993 г. была адкрыта кафедра па правах чалавека і дэмакратыі ў БДУ, у 1995 г. — кафедра па радыёэкалогіі ў Міжнародным радыёэкалагічным каледжы імя А. Сахарава. Агульная сума выдзеленых сродкаў склала 35 тыс. дол. ЗША. У 1996 г. у БДПА была створана кафедра ЮНЕСКА па рэсурсазахаванні і аднаўляемых крыніцах энергіі, а ў Інстытуце вышэйшай адукацыі пры БДУ у 1997 г. — кафедра ЮНЕСКА па культуры міру і дэмакратыі, якія таксама атрымалі дапамогу ад Арганізацыі.

У межах Праграмы ўдзелу ў галіне адукацыі ЮНЕСКА выдзеліла сродкі на стварэнне міжуніверсітэцкай камп'ютэрнай сеткі ў Республіцы Беларусь (1995), выданне дзвюх манаграфій па праблеме правоў чалавека (1995—1996).

Аб значнай увазе Арганізацыі да праблем адукацыі ў Беларусі сведчыць фінансаванне ёю ў 1996—1997 гг. праектаў стварэння ў нашай краіне мадэлі цэнтара для распрацоўкі новай метадалогіі прафесійна-тэхнічнай адукацыі, а ў 1998—1999 гг. — міжнароднай канферэнцыі па перагляду падручнікаў і праграм па хіміі для сярэдняй адукацыі, сустрэчы міністраў адукацыі краін — членаў СНД, Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, міжнароднай канферэнцыі па развіцці прафтэхадукацыі.

Еўрапейскі цэнтр вышэйшай адукацыі ЮНЕСКА (СЕПЕС) прафінансаваў удзел прадстаўніка Беларусі ў пасаджэнні рэгіянальнага камітэта па прызнанню ступеняў і дыпламаў у Еўрапейскім рэгіёне (Парыж, верасень 1998 г.). Жаночы ўніверсітэт "Энвіла" ў Мінску актыўна ўдзельнічае ў праекце СЕПЕС "Жанчыны, вышэйшая адукацыя і развіццё", у падрыхтоўцы гендэрных даследаванняў у рэгіёне.

Крывашэй Дзмітрый Антонавіч — кандыдат гістарычных навук, малодшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага навукова-асветнага цэнтара імя Ф. Скарыны

На сённяшні момант Рэспубліка Беларусь накірала дастатковы вопыт удзелу ў буйных міжнародных форумах ЮНЕСКА. На 28-й сесіі Генеральнай канферэнцыі наша краіна ўпершыню прапанавала 2 праекты рэзалюцый з фінансавымі наступствамі ў галіне прыродазнаўчых навук. Сесія адобрыла рэзалюцыю аб правядзенні ў Беларусі міжнароднай канферэнцыі аб ролі навуковых фондаў у развіцці фундаментальных навук, якая адбылася ў верасні 1997 г. у Мінску і з'явілася этапам у падрыхтоўцы Сусветнага кангрэса па навуцы (верасень 1999 г., Будапешт). Генеральная канферэнцыя прыняла да ведама рэзалюцыю адносна правядзення ў Беларусі Міжнароднай канферэнцыі па тэорыі іоннага абмену. Замежнымі спецыялістамі была праведзена экспертная ацэнка заканадаўства Рэспублікі Беларусь у галіне навукі.

У межах блоку праграм "Навука" Беларусь актыўна працавала і працуе па праграме "Чалавек і біясфера" (МАБ), якая накіравана на захаванне біяразнастайнасці. Плённа ў гэтым напрамку дзейнічае Беларускі нацыянальны камітэт МАБ. У 1993 г. Арганізацыя прафінансавала правядзенне XV Мендзялееўскага кангрэса, прысвечанага экалагічным аспектам хіміі, які прайшоў у Мінску, выдзеліла сродкі на аказанне дапамогі па стварэнні ў рэспубліцы сістэмы апавяшчэння насельніцтва ў надзвычайных сітуацыях. У 1995 г. Беларускі нацыянальны камітэт МАБ атрымаў сродкі на здзяйсненне падрыхтаванага ім праекта па праграме. У 1997 г. у Мінску адбылася сустрэча нацыянальных камітэтаў МАБ па праграме для краін Еўропы і Паўночнай Амерыкі, па выніках якой прадстаўнік Беларусі быў абраны Старшынёй "Еўра-МАБ" — каардынацыйнага камітэта праграмы "Чалавек і біясфера" для краін Еўропы і Паўночнай Амерыкі⁵. Спецыялісты з ЮНЕСКА лічаць Беларускі нацыянальны камітэт па праграме "Чалавек і біясфера" адным з найбольш актыўна працуючых на планеце⁶. Беларусь удзельнічае ў Сусветнай сетцы біясферных запаведнікаў, куды ўключаны Бярэзінскі запаведнік (1978) і Нацыянальны парк Белавежская пушча (1993).

Прадстаўнікі Беларусі бралі ўдзел у канферэнцыі, прысвечанай ролі навукі ў працэсах перабудовы ў Цэнтральнай і Усходняй Еўропе, пытанням захавання навуковага патэнцыялу дзяржаў, якія праводзяць складаныя эканамічныя пераўтварэнні (1993). Дзякуючы фінансавай дапамозе Арганізацыі Мінскі лінгвістычны ўніверсітэт наладзіў падрыхтоўку выкладчыкаў для рэабілітацыйных цэнтраў ЮНЕСКА ў рэгіёнах, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС.

Рэспубліка Беларусь яшчэ на пачатковым этапе ўключылася ў працэс распрацоўкі Сусветнай праграмы па рэсурсазберажэнню і аднаўляемых крыніцах энергіі ("сусветная сонечная праграма"). Гэта быў першы вопыт уваходжання ў буйнейшую міжнародную праграму на пачатковай стадыі. У выніку ў "сусветную сонечную праграму", сродкі на якую выдзяляюць міжнародныя фінансавыя інстытуты, уключаны сем праектаў ад Беларусі, сярод якіх — рэалізаваны ў 1998—1999 гг. праект па стварэнню камп'ютэрнай базы і адукацыйных тэхналогій у галіне захавання і аднаўлення энергіі, праект па перапрацоўцы біямасы, якая забруджана радыёнуклідамі, у мэтах атрымання электраэнергіі.

Сярод навуковых праектаў, сродкі на якія выдзеліла ЮНЕСКА ў 1994—1999 гг., былі: праект распрацоўкі

тэхналогій захавання паперы шляхам нанясення ахоўнага слою, два праекты па навуковаму абагульненню наступстваў Чарнобыльскай аварыі, праект стварэння новых тэхналогій перапрацоўкі адыходаў тэхнагеннай дзейнасці чалавека, вывучэнне трансгранічных рэкаў Чарнобыльскай зоны.

У 1996 г. Беларусь уключылася ў самафінансуемы пазабюджэтны праект ЮНЕСКА "Хімія для жыцця". У яго рамках у маі 1997 г. у Мінску адбыўся Міжнародны семінар "Хімія ў грамадстве", дзе разглядалася пытанне перападрахтоўкі выкладчыкаў хіміі школ і ВНУ. У межах гэтага праекта ЮНЕСКА падтрымала прапанову нашай краіны аб стварэнні ў Беларусі Цэнтра па хімічнай адукацыі. Арганізацыя адобрыла праект фінансавання пачатковага этапа стварэння Цэнтра праз праграму ўдзелу на 1998—1999 гг.⁷

Акадэмічныя інстытуты і ВНУ Беларусі актыўна працуюць не толькі са штаб-кватэрай Арганізацыі, але і з яе рэгіянальнымі аддзелаў, у першую чаргу з Еўрапейскім рэгіянальным навуковым цэнтрам у Венецыі (ROSTE). Нацыянальная Акадэмія навук далучылася да Генуэзскай дэкларацыі аб навуцы і грамадстве (падпісана Прэзідэнтам Акадэміі 20 лістапада 1996 г.).

У 1997 г. Беларусь атрымала стыпендыю для маладых вучоных у галіне малекулярнай біялогіі раслін для праходжання вучэбных курсаў у Венгрыі, стыпендыю ў галіне біятэхналогій раслін (даследаванні ў Германіі), стыпендыю ў галіне сацыялогіі камунікацый⁸.

Неабходна заўважыць, што беларускія вучоныя ўдзельнічаюць у міжнародным супрацоўніцтве з ЮНЕСКА ў галіне прыродазнаўчых навук пераважна ў асобных галінах навукі. Так, у галіне экалагічных навук і навук аб Зямлі Нацыянальны камітэт па Праграме геалагічнай карэляцыі ўдзельнічае ў рэалізацыі праектаў Праграмы. Яны звязаны з вывучэннем мінералаў, складаннем геалагічных карт, палеагеаграфіяй і зменамі ў палеаклімаце. Непасрэднае практычнае прымяненне пры здзяйсненні гарадскіх забудов, для інжынернай геалогіі, вывучэння крыніц вады, абароны берагавой лініі мае праект вывучэння геадынамікі дэпрэсіі Балтыйскага мора. У 1996 г. у Мінску адбылася сустрэча экспертаў у рамках гэтага праекта.

Навукоўцы Беларусі актыўна ўдзельнічаюць у рэалізацыі праграмы па сацыяльным навукам (МОСТ), якая распрацавана ЮНЕСКА ў 1993 г. У яе рамках праводзяцца навуковыя распрацоўкі праблем філасофска-эстэтычнага асэнсавання перспектывы развіцця навукі і тэхнікі, грамадства і сусветнай супольнасці, ролі навуковага асяроддзя, грамадстваў, якія знаходзяцца ў пераходным перыядзе, параўнальныя даследаванні. У рамках праграмы навукоўцы Беларусі атрымалі фінансавую дапамогу ад Арганізацыі па правядзенне даследавання па гуманізацыі грамадства ў пераходны перыяд на вопыце Беларусі (МОСТ).

З верасня 1993 г. пры ЮНЕСКА дзейнічае Міжнародны камітэт па біяэтыцы. У яго рамках Беларусь здзяйсняе абмен інфармацыяй аб рабоце па захаванню генафонду ў нашай дзяржаве, вывучэнню наступстваў Чарнобыльскай катастрофы для насельніцтва краіны і інш.

Пад эгідай ЮНЕСКА ў 1999 г. у дні святкавання 70-годдзя НАН Беларусі была праведзена міжнародная рабочая нарада прэзідэнтаў нацыянальных акадэмій навукі, кіраўнікоў навуковых фондаў краін СНД і Усходняй Еўропы.

У студзені 1999 г. у нашай краіне прайшла рэгіянальная нарада прэзідэнтаў акадэмій навук, у верасні

таго ж года была праведзена канферэнцыя міністраў адукацыі краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, у снежні ў Мінску прайшоў міжнародны форум па праблемах рэгіянальнага супрацоўніцтва пры рэфармаванні сістэм прафесійна-тэхнічнай адукацыі.

Падчас візіта была падпісана пагадненне паміж НАН Беларусі і ЮНЕСКА. Яно прадугледжвае забеспячэнне ўзаемнай падтрымкі даследчых, вучэбных, інфармацыйных, навуковых абменаў і праграм, а таксама развіццё сумесных праектаў, арганізацыю семінараў, выстаў і іншых мерапрыемстваў, размеркаванне навуковай інфармацыі, якая прадугледжана двухгадовай Праграмай ЮНЕСКА, яе бюджэтам і планам. Сярод прыярытэтных сфер супрацоўніцтва названы фізіка і матэматыка, інфарматыка, сувязь, машынабудаванне, аднаўляемая энергія і новыя тэхналогіі, хімія, геалогія, біялогія і біятэхналогія, праблемы, якія датычацца сацыяльных навук і культурнай спадчыны.

НАН Беларусі і ЮНЕСКА дамовіліся аб правядзенні кансультацый па мэтах і дзейнасці, якія прадстаўляюць узаемны інтарэс, а пры неабходнасці — спецыяльных кансультацый, каб вызначыць шляхі і сродкі, што найбольш падыходзяць для забеспячэння эфектыўнага супрацоўніцтва ва ўсіх галінах навукі, а таксама па мабілізацыі фінансавай і іншай падтрымкі такога супрацоўніцтва⁹.

Культура

Разнастайнасцю выдзяляецца супрацоўніцтва Беларусі з ЮНЕСКА ў галіне культуры. Рэспубліка з'яўляецца ўдзельніцай усіх канвенцый ЮНЕСКА ў гэтай галіне, што дае ёй права браць удзел ва ўсіх мерапрыемствах, праводзімых у рамках рэалізацыі гэтых канвенцый. Так, стаўшы членам Канвенцыі ЮНЕСКА аб ахове культурнай і прыроднай спадчыны ад 16 лістапада 1972 г. (12 кастрычніка 1988 г.), Беларусь пачала выплачваць штогадовы ўзнос у Фонд сусветнай прыроднай і культурнай спадчыны. Аднак у 1991—1996 гг. узнос не выплачваўся, таму на сёння краіна пагадае запазычанасць за мінулыя гады і выплачвае чарговыя ўзносы. Кожная краіна-ўдзельніца гэтай Канвенцыі прад'яўляе, па меры магчымасці, Камітэту сусветнай спадчыны пералік каштоўнасцей культурнай і прыроднай спадчыны, якія знаходзяцца на яе тэрыторыі і могуць быць уключаны ў "Спіс сусветнай спадчыны". Уключэнне культурнага ці прыроднага аб'екта ў пералік сусветнай спадчыны з'яўляецца прыкметай яго выключнай каштоўнасці ў сусветным маштабе і з'яўляецца гаварковым для любой дзяржавы. Адначасова гэта азначае, што дзяржава бярэ на сябе абавязальнасць па належнаму захаванню аб'екта, які з моманту ўнясення ў спіс набывае сусветнае значэнне¹⁰. На жаль, на сённяшні момант у пераліку ад нашай краіны знаходзіцца толькі Белавежская пушча і Мірскі замак.

У лістападзе 1995 г. Рэспубліка Беларусь прыняла ўдзел у чарговай асамблеі краін — удзельніц Канвенцыі па ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны. Урадавая дэлегацыя краіны ўдзельнічала ў Сусветнай канферэнцыі ЮНЕСКА па праблемах культурнай палітыкі ў мэтах развіцця (Стакгольм, 1998 г.) і Міжурадавай канферэнцыі па дадзенай тэматыцы ў Страсбургу (1998). Матэрыялы канферэнцый і План дзеянняў выкарыстоўваюцца пры распрацоўцы канцэпцыі Нацыянальнай праграмы "Культура" і ў ходзе парламенцкіх слуханняў па праграме.

ЮНЕСКА і Рэспубліка Беларусь выказалі намер сумеснай выпрацоўкі мер па прадухіленню і барацьбе супраць незаконнага перамяшчэння праз межы краіны культурных каштоўнасцей і садзейнічання вяртанню іх у краіны паходжання. На падставе прынцыпаў Парыжскай канвенцыі ЮНЕСКА "Аб мерах, накіраваных на забарону незаконнага ўвозу, вывазу і перадачы правоў уласнасці на культурныя каштоўнасці" (1970) у Беларусі ідзе распрацоўка праекта нацыянальнага Палажэння аб парадку перамяшчэння гісторыка-культурных каштоўнасцей праз мытную мяжу Рэспублікі Беларусь.

Міжнароднай прэміяй ЮНЕСКА ў галіне балета "Бенуа дэ ля данс" быў узнагароджаны дырэктар Дзяржаўнага Акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь вядомы харэограф В.Елізар'еў. У штаб-кватэры ЮНЕСКА адбыўся канцэрт лаўрэатаў прэміі, у якім прынялі ўдзел артысты беларускага балета.

Для падрыхтоўкі міжнароднага энцыклапедычна-даведачнага выдання "Жанчыны з легенды" быў падрыхтаваны інфармацыйны і ілюстрацыйны матэрыял па Ефрасінні Полацкай і Рагнедзе.

Беларусь з'яўлялася актыўнай удзельніцай мерапрыемстваў, праводзімых ААН у рамках дзесяцігоддзя развіцця культуры (1988—1997). Як краіна-ўдзельніца, яна атрымлівала разнастайную дапамогу па падрыхтоўцы планаў захавання культурнай спадчыны ў межах праграмы "Развіццё культуры: спадчына і творчасць", правядзенню аднаўленчых работ і развіццю людскіх рэсурсаў, у падрыхтоўцы і павышэнні майстэрства творчых работнікаў, заахвочванні мастацкай адукацыі моладзі.

Па прапанове Міністэрства культуры РБ быў праведзены адбор кандыдатаў на ўдзел у конкурсе стыпендыятаў ЮНЕСКА ў розных галінах культуры і мастацтва. Міністэрствам былі падрыхтаваны для разгляду ў сакратарыяце ЮНЕСКА праекты па аднаўленню гістарычных і культурных помнікаў, якія адносяцца да нацыянальных каштоўнасцей Беларусі (сярод іх планы па рэстаўрацыі Нясвіжскага і Мірскага замкаў).

Нацыянальная бібліятэка Беларусі сумесна з Навуковым цэнтрам агульнаславянскіх даследаванняў (Масква), Інстытутам славяназнаўства ў балканістыкі (Масква), Беластоцкім навуковым таварыствам Польскай АН і Беларускім фондам культуры з'яўляецца асноўным выканаўцам праграмы "Гісторыя кніжнай культуры Падляшша", якая праводзіцца пад эгідай ЮНЕСКА ў рамках славянскага праекта. Праграма прадугледжвае даследаванне пісьмовай, кніжнай культуры Падляшша, якая ўяўляе сабою найбольш канцэнтраванае выражэнне галоўных рыс духоўных культур некалькіх славянскіх і неславянскіх народаў, звязаных з лёсамі гэтага края, перадусім беларусаў, палякаў, украінцаў, літоўцаў і рускіх. За 1991—1996 гг. выйшлі ў свет 5 выпускаў дапаможных інфармацыйна-бібліяграфічных матэрыялаў.

У 90-я гг. Рэспубліка Беларусь неаднаразова падавала ў ЮНЕСКА прапановы па разнастайным праектам у галіне культуры. Шмат якія з іх атрымалі фінансаванне з бюджэту Арганізацыі. Гэта дазволіла падрыхтаваць і выдаць лексічны атлас беларускіх дыялектных гаворак, правесці міжнародную навуковую канферэнцыю "Славянскія культуры пасля Другой сусветнай вайны", вывучыць традыцыйны беларускі касцюм і арнамент у Чарнобыльскай зоне, набыць рэстаўрацыйныя матэрыялы для работ у Мірскім замку, арганізаваць адраджэнне традыцыйных рамёстваў у этнаграфічным

парку "Дудуткі", перанос запісаў аўтэнтчнага фальклору з магнітафонных стужак на лазерныя дыскі.

Стала традыцыйнай правядзенне ў дні сесій Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА беларускай дэлегацыі нацыянальных вечарын. У 1991 г. — з нагоды 100-годдзя з дня нараджэння М. Багдановіча, у 1993 г. — да 100-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага. У 1994 г. у штаб-кватэры ЮНЕСКА прайшлі Дні беларускай культуры, у 1996 г. — выстава "Традыцыйнае мастацтва Палесся" (да 10-годдзя Чарнобыльскай катастрофы).

Пастпрэдства Беларусі пры ЮНЕСКА перыядычна распаўсюджвала матэрыялы па культуры Беларусі, сярод якіх паведамленні па этнаграфіі, беларускай народнай музыцы, дзейнасці Саюза тэатральных дзеячаў. У выданнях ЮНЕСКА публікаваліся статыстычныя звесткі аб развіцці кінематографіі, тэлебачання, кнігавыдавецкай дзейнасці ў рэспубліцы.

У лістападзе 1992 г. быў створаны Беларускі нацыянальны цэнтр Міжнароднага інстытута тэатра (БНЦ МІТ) ЮНЕСКА. Мэтай Цэнтра з'яўляецца работа па некалькіх камітэтах: драматычных і музычных тэатраў, драматургіі, камунікацыі, тэатральнай адукацыі, культурнага самаразвіцця нацыі, сусветнай энцыклапедыі. Установа акумулюе інфармацыю пра фестывалі, конкурсы, семінары, канферэнцыі, навінкі драматургіі і тэатразнаўства. З самага пачатку свайго існавання Цэнтр адразу здолеў наладзіць кантакты з нацыянальнымі цэнтрамі розных краін. Ім арганізаваны ўдзел беларускіх мастакоў-сцэнографаў у міжнароднай выставе "Пражскае квадрыенале — 95". У выніку Зіновій Марголін атрымаў высокую ўзнагароду — "Срэбную трыгу". З удзелам і паводле ініцыятывы Нацыянальнага цэнтра МІТ у верасні 1995 г. з удзелам спецыялістаў з 15 краін свету адбыўся міжнародны сімпозіум "Тэатр канца XX стагоддзя. Пошук новых вымярэнняў". Беларускія тэатральныя дзеячы са спектаклямі і выступленнямі прынялі ўдзел у некалькіх міжнародных фестывалях і сімпозіумах. Цэнтр спрыяў пастаноўцы спектакля "Малышка Эліс" паводле п'есы Э. Олбі ў Маладзёжным тэатры¹¹.

Камунікацыя, інфармацыя і інфарматыка

У рамках гэтай праграмы ЮНЕСКА вядзецца працоўка тэхнічных рэкамендацый па захаванню бібліятэчнай і архіўнай спадчыны ва ўсіх яе формах і па адпаведным механізмам абароны гэтай спадчыны і забеспячэнню доступу да яе. Дзейнасць у рамках праграмы праводзіцца ў цесным супрацоўніцтве з нацыянальнымі камісіямі і такімі прафесійнымі арганізацыямі, як Міжнародная федэрацыя бібліятэчных асацыяцый і ўстаноў (ІФЛА), Міжнародны архіўны савет (МАС), Міжнародная федэрацыя па інфармацыі і дакументацыі (МФД), Міжнародная федэрацыя тэлевізійных архіваў (МФТА) і Міжнародная асацыяцыя архіваў гуказапісу (МАЗА). У 1996 г. ЮНЕСКА задаволіла прапанаваны нашай краінай праект па доступу да інфармацыі з выкарыстаннем электронных сродкаў у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі (стварэнне электроннага каталога), у 1998—1999 гг. атрымаў фінансаванне наступнага праекта — стварэнне каталога CD-ROM для Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

На сутыку культуры, адукацыі і інфарматыкі была створана праграма ЮНЕСКА "Памяць свету" — Memoria mundi. Яна займаецца пытаннямі захавання,

папулярызацыі і пераносу на электронныя носьбіты дакументальнай культурнай спадчыны. Нацыянальная бібліятэка Беларусі на вельмі высокім узроўні падрыхтавала матэрыял, у тым ліку і на электронных носьбітах, для ўключэння ў сусветны рэгістр па гэтай праграме. Якасць падрыхтоўкі была высокая ацэнена ў Сакратарыяце ЮНЕСКА. Неабходна адзначыць, што членамі Нацыянальнай камісіі было ўтворана неформальнае аб'яднанне па супрацоўніцтве ў рамках гэтай праграмы — Memoria Albaruthenica. Сама праграма і магчымасць дзеянняў у яе рамках неаднаразова абмяркоўваліся. Наступным этапам павінна стаць фармалізацыя гэтага аб'яднання і выпрацоўка тактыкі дзеянняў у галіне захавання, рэстаўрацыі, новых формаў трансляцыі, падрыхтоўкі спецыялістаў, папулярызацыі дакументальнай культурнай спадчыны. У верасні 1993 г. у Пултуске (Польшча) адбыліся рэгіянальныя кансультацыі па захаванню дакументальнай спадчыны ў краінах Усходняй і Цэнтральнай Еўропы.

У перыяд 1993—1997 гг. Беларусь з'яўлялася членам міжурадавага савета міжнароднай праграмы ЮНЕСКА па інфарматыцы, што дазволіла прыцягнуць увагу Арганізацыі да праблем, звязаных з укараненнем камп'ютэрнай тэхнікі ў адукацыі, стварэннем камп'ютэрных сетак унутры краіны, падключэннем да міжнародных сетак, браць удзел у стварэнні праекта Рэгіянальнай інфарматызаваанай сеткі для краін Усходняй Еўропы. Найбольш буйны праект, распрацаваны Беларуссю і прафінансаваны ЮНЕСКА, — праект стварэння адзінай камп'ютэрнай сеткі, якая звязала 11 інстытутаў Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі. На 28-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА (кастрычнік 1995 г.) Беларусь была выбрана ў склад Міжурадавага савета праграмы развіцця камунікацыі, што дазволіла дзяржаве атрымаць больш шырокі доступ да міжнароднай экспертызы і міжнародных фондаў для развіцця камунікацыі ў Беларусі. Рэспубліка Беларусь уваходзіць у лік еўрапейскіх краін, якія прымаюць удзел у міжнародным праекце "СКАКСІС" па выкарыстанню тэлематыкі для навуковых даследаванняў.

У планах на будучае — праект па падачы выбраных твораў беларускай літаратуры праз Інтэрнет і праект "СТАКСІС", які быў распачаты ў межах Камісіі еўрапейскіх супольнасцей для сямі краін Усходняй Еўропы з мэтай выкарыстання сродкаў тэлематыкі ў галінах адукацыі і навуковых даследаванняў.

ЮНЕСКА — Чарнобыль

Сярод разнастайных праграм ЮНЕСКА адной з самых важных для нашай дзяржавы з'яўлялася праграма "ЮНЕСКА — Чарнобыль" (1987—1997). Неабходна адзначыць, што ЮНЕСКА была першай міжнароднай арганізацыяй, якая пачала аказваць Беларусі канкрэтную дапамогу па пераадоленню наступстваў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Рэалізацыя разнастайных праектаў у межах праграмы дазволіла не толькі прыцягнуць увагу міжнароднай супольнасці да шматлікіх праблем, але і аказаць канкрэтную дапамогу ў іх вырашэнні. У выніку эфектыўнага супрацоўніцтва з Арганізацыяй у Беларусі былі ўведзены ў дзейнасць 3 цэнтры сацыяльна-псіхалагічнай рэабілітацыі для асобаў, якія пацярпелі ад катастрофы, і перасяленцаў. Экспертамі з ЮНЕСКА былі распрацаваны спецыяльныя праграмы для навучання школьнікаў у зоне забруджвання, праграма захавання і дэактывацыі дзяржаўных архіваў з па-

цярпелых раёнаў. Для сельскай гаспадаркі Беларусі практычнае значэнне маюць даныя аб прасоўванні радыяцыйных часцінак па тэрыторыі рэспублікі, адсочванне якіх праводзіцца ў рамках створанай Чарнобыльскай доследнай экалагічнай сеткі. За час існавання праграмы Беларусь атрымала ад ЮНЕСКА фінансавую і тэхнічную дапамогу на суму звыш 2 млн дол. ЗША, перадусім для забруджаных раёнаў.

Нягледзячы на тое, што ў 1997 г. Праграма "ЮНЕСКА — Чарнобыль" была закрыта, адпаведна рэзальуючы Генеральнай канферэнцыі, у сектары навукі было створана спецыяльнае падраздзяленне па аказанню садзейнічання насельніцтву, якое пацярпела ад стыхійных бедстваў і тэхнагенных катастроф. Падраздзяленне займаецца абагульненнем вопыту, які атрыманы ў ходзе рэалізацыі праграмы "ЮНЕСКА — Чарнобыль", і яго распаўсюджаннем на іншыя рэгіёны свету.

Беларуская асацыяцыя клубаў ЮНЕСКА

Масавая падтрымка ЮНЕСКА у Беларусі адбываецца праз Беларускую асацыяцыю клубаў ЮНЕСКА (БелАЮ), заснаваную ў 1991 г. Гэтая грамадская арганізацыя ў 1999 г. налічвала звыш 10 тыс. чалавек і ахоплівала сваёй дзейнасцю 3 рэгіянальныя цэнтры, 52 клубы з ліку асацыяваных навучальных устаноў ЮНЕСКА, сярод якіх маладзёжныя і экалагічныя клубы, фальклорныя і тэатральныя групы, творчыя аб'яднанні. Сёння Асацыяцыя працуе па 14 праектах і праграмах, сярод якіх: "Універсітэты клубаў ЮНЕСКА", "Школа лідэра", "Школа маладога журналіста", "Адраджэнне" (прапаганда нацыянальных традыцый і культуры беларускага народа), "Лінгвапакс" (вывучэнне моваў народаў свету), "Лагэр міру", "Правы дзіцяці", "Выхаванне ў духу міру". Толькі ў 1997 г. у Беларусі ў мерапрыемствах і акцыях асацыяцыі прынялі ўдзел звыш 36 тыс. чалавек.

БелАЮ падпісала дамовы аб прамым супрацоўніцтве з асацыяцыямі Балгарыі, Францыі, Іспаніі, што дазволіла арганізаваць больш шырокі культурны і прафесійны маладзёжны абмен, правесці міжнародныя канферэнцыі і семінары ¹².

З 1992 г. БелАЮ здзяйсняе праект па канфлікталогіі, выхаванню ў духу міру, у межах якога арганізаваны адукацыйныя, навукова-практычныя семінары, канферэнцыі, трэнінгі і практычныя заняткі для дзяцей і дарослых, аналіз, збор інфармацыі, стварэнне банка даных і распаўсюджанне інфармацыі, вядзення распрацоўка і выданне практычных дапаможнікаў па канфлікталогіі. Праект рэалізуецца сумесна з партнёрамі з Вялікабрытаніі. Геаграфія семінараў па канфлікталогіі дастаткова шырокая — гэта гарады Мінск, Брэст, Гродна, Віцебск, Ліда, Кобрын, Маларыта, Слонім. З 1995 г. праходзяць штогадовыя канферэнцыі па выхаванню ў духу міру. Вопыт асацыяцыі ў гэтай галіне высока адзначаны ў г. Лілехамеры (Нарвегія) у 1996 г. на Еўрапейскім кангрэсе па выхаванню ў духу міру, дзе БелАЮ была арганізавана рабочая секцыя. У верасні 1998 г. у Мінску прайшла міжнародная канферэнцыя па выхаванню ў духу міру, у якой прынялі ўдзел дэлегацыі з Вялікабрытаніі, Румыніі, Венгрыі, Расіі, Украіны і Беларусі. У межах праекта выдаюцца брашуры па канфлікталогіі: "Вырашэнне канфліктаў: гульні і практыкаванні", "Маладыя людзі кіруюць канфліктамі", "Вырашэнне канфліктаў: трэнінгі".

У праграму універсітэтаў клубаў ЮНЕСКА таксама ўключана работа секцыі па выхаванню ў духу міру.

Праграма па правах дзіцяці ўключае ў сябе рэалізацыю праекта "Дзіцячая акадэмія", мэтай якога з'яўляецца павышэнне прававых ведаў вучняў у галіне правоў дзіцяці ў святле Сусветнай канвенцыі аб правах дзіцяці і Закона Рэспублікі Беларусь "Аб правах дзіцяці", распрацоўка метадычных рэкамендацый настаўнікам, педагогам школьных і пазашкольных устаноў, кіраўнікам дзіцячых і маладзёжных клубаў па выкладанню правоў дзіцяці. У ходзе праекта былі створаны 4 пілотныя класы ў 4 беларускіх школах, выдадзены 3 дапаможнікі па навучанню правам дзіцяці для дзяцей трох узростаў (пачатковыя, сярэднія і старэйшыя класы). Таксама па выніках конкурсу малюнкаў і эсэ па правах дзіцяці выдадзены буклет "Я і мае правы", у якім размешчаны лепшыя работы, прысланыя на дадзены конкурс.

У межах адукацыйнага праекта ў галіне дзіцячай псіхалогіі з 1995 г. БелАЮ сумесна з псіхолагамі з Францыі пры садзейнічанні Нацыянальнага цэнтра творчасці дзяцей і моладзі праводзіцца навукова-практычныя семінары па дзіцячай псіхалогіі і псіхааналізу. У верасні 1997 г. прайшоў семінар "Практычныя метадыкі ў дзіцячай псіхалогіі. Вопыт французскіх псіхолагаў". Пры падтрымцы МЗС Францыі ў ліпені 1998 г. адбыўся другі семінар такой жа тэматыкі.

Вялікая ўвага Асацыяцыі надаецца экалагічнай адукацыі. Рэгулярнымі сталі семінары сярод школьнікаў у рамках зімовых сустрэч і летніх універсітэтаў клубаў ЮНЕСКА. Для настаўнікаў і выкладчыкаў экалогіі і сумежных дысцыплін з 1996 г. сумесна з нарвежскай Асацыяцыяй садзейнічання ААН рэалізуецца праект па выкладанню пытанняў аховы навакольнага асяроддзя ў школе.

У 1999 г., пасля чатырохгадовага перапынку, Асацыяцыя аднавіла правядзенне маладзёжных валанцёрскіх лагераў, у якіх прымае ўдзел моладзь студэнцкага ўзросту. У ліпені 1999 г. у г. п. Мір прайшоў валанцёрскі лагэр па рэстаўрацыі Мірскага замка і Італьянскага парку. У ліпені 2000 г. моладзь Беларусі праводзіла адзяроўку схілаў Навагрудскага замка. Праграмы абодвух лагераў уключалі ў сябе не толькі работу на аб'ектах замкаў, але і правядзенне адукацыйных праграм па менеджменту, канфлікталогіі, лідэрству і нацыянальнай культуры Беларусі. Па заканчэнні лагераў праводзіліся пленэры, на якіх удзельнікі прадстаўлялі свае творчыя работы (малюнкі, тэатральныя выступленні, канцэртную праграму).

З мэтай павышэння ўзроўню ведаў аб СНІДе і культуры сексуальных паводзін, распаўсюджвання набытых ведаў сярод равеснікаў з верасня 1997 г. ажыццяўляецца праект "Школьнікі — школьнікам аб праблеме прафілактыкі СНІДа". Калі ў 1997—1998 навучальным годзе праектам былі ахоплены 5 мінскіх школ, то ў 1998—1999 — 30 школ сталіцы ¹³.

Праблемы

Неабходна адзначыць між іншым і шэраг момантаў, якія не спрыялі больш цеснаму развіццю сувязей Рэспублікі Беларусь з ЮНЕСКА. Вельмі мала інфармацыі аб Беларусі паступала ў Арганізацыю, слаба выкарыстоўваліся публікацыі ЮНЕСКА для прапаганды іміджу Беларусі праз артыкулы аб навуцы, культуры, адукацыі ў нашай краіне. Не была выкарыстана магчы-

масць выдаць манаграфіі беларускіх аўтараў у выдавецтве ЮНЕСКА. З другога боку, у сродках масавай інфармацыі Беларусі было вельмі мала інфармацыі аб ЮНЕСКА.

Да 1994 г. Беларусь не выплачвала рэгулярны ўзнос у Фонд сусветнай спадчыны, таму не магла прэтэндаваць на выбранне ў члены Камітэта па культурнай спадчыне і атрымаць экспертную і матэрыяльную дапамогу з Фонду і з боку Камітэта.

У 1995 г. Беларусь узяла на сябе абавязак выплаціць назапашаную запазычанасць у рэгулярны бюджэт арганізацыі шасцю гадавымі выплатамі, адначасова выплачваючы ўзносы ў рэгулярны бюджэт ЮНЕСКА, і, як удзельніца Канвенцыі па ахове сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, у Фонд культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

Як адзначалася на пасяджэнні Камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА 5 лютага 1996 г., "Рэспубліка Беларусь, з'яўляючыся адным з найбольш значных плацельшчыкаў, і выплачваючы поўнаасцю свой узнос, магла б разлічваць на атрыманне ад арганізацыі сродкаў, значна пераўзыходзячых суму яе ўзноса. Набыты вопыт самастойнага, па-за рамкамі СССР, удзелу ў арганізацыі і напрацаваны рэспублікай за гэты час аўтарытэт дазваляюць гаварыць аб гэтым з дадатковай доляю ўпэўненасці [...] Беларусь заявіла сябе як краіна з высокім інтэлектуальным патэнцыялам, з багатымі нацыянальнымі традыцыямі і культурай, здольнай працаваць з міравым супольніцтвам на роўных і прапанаваць яму многія са сваіх дасягненняў"¹⁴.

Наша краіна ва ўмовах суверэнітэту здолела закласці і развіць асновы "беларускай школы" супрацоўніцтва з ЮНЕСКА. Беларусь атрымала магчымасць самастойна ўдзельнічаць у важнейшых міжнародных праграмах Арганізацыі, што паклала пачатак значнаму ўмацаван-

ню прысутнасці краіны ў сусветнай культурнай прасторы, наладжванню разнастайнага супрацоўніцтва з развітымі краінамі ў межах шматбаковых адносін.

Арганізацыя пастаянна выдзяляла сродкі на фінансаванне разнастайных праектаў, падрыхтаваных беларускім бокам. Гэта дазволіла падтрымаць невытворчую сферу нашай краіны, якая знаходзілася ў неспрыяльных умовах цяжкага эканамічнага крызісу, у пэўнай ступені дапамагло пераадоленню наступстваў аварыі на ЧАЭС.

На XXX Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА, што адбылася восенню 1999 г., Беларусь была абрана ў Выканаўчы савет Арганізацыі. Дагэтуль наша краіна з'яўлялася членам савета толькі адзін раз з 1989 па 1993 г. У той час (да 1992 г.) дзяржавы-члены былі прадстаўлены ў Выканаўчым савеце ў асабістай якасці. Членам савета быў выбраны акадэмік, прафесар А. Г. Лабанок. У апошні год нашага членства (1993) у выканаўчым савеце прадстаўніцтва было дзяржаўным, а не асабістым.

Як бачна, для Рэспублікі Беларусь супрацоўніцтва з ЮНЕСКА мае як практычнае, так і палітычнае значэнне. У палітычным плане ЮНЕСКА выступае ў ролі трыбуны для прапаганды дасягненняў беларускай навукі, культуры, адукацыі, такім чынам фарміруецца станоўчы імідж краіны на міжнароднай арэне. У практычным плане, ва ўмовах распрацоўкі нацыянальнай канцэпцыі развіцця культуры, правядзення рэформы сярэдняй і падрыхтоўкі рэформы вышэйшай адукацыі, здзяйснення мерапрыемстваў па захаванню навуковага патэнцыялу, супрацоўніцтва адкрывае перад установамі навукі, культуры і адукацыі нашай краіны магчымасці ўдзелу ў міжнародных інтэлектуальных абменах для далучэння да міжнароднага вопыту, інфармацыйных матэрыялаў, экспертнай, тэхнічнай і іншай дапамогі.

¹ ЮНЕСКА заснавана ў лістападзе 1945 г. на адбыўшайся ў Лондане канферэнцыі прадстаўнікоў 44 краін. Статут Арганізацыі ўступіў у сілу год пазней, і 4 лістапада 1946 г. лічыцца днём стварэння ЮНЕСКА. Арганізацыя ў 2000 г. налічвала 188 краін. З ёю супрацоўнічалі каля 600 міжнародных неўрадавых арганізацый, практычна ўсе спецыялізаваныя ўстановы ААН.

² Палажэнне аб Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА // Збор дэкрэтаў, указаў Прэзідэнта і пастановаў Урада Рэспублікі Беларусь. 1997. № 26-27.

³ Істомін А. Уклад ЮНЕСКА ў развіццё сферы адукацыі // Вышэйшая школа. 1998. № 3-4. С. 7.

⁴ Беларусь і ЮНЕСКА: змест супрацоўніцтва // Вестник Министерства иностранных дел. 1998. № 2. С. 55.

⁵ Там жа. С. 56.

⁶ Цякучы архіў МЗС. Матэрыялы Сакратарыята Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА. 1998.

⁷ Цякучы архіў МЗС. Матэрыялы Упраўлення гуманітарнага супрацоўніцтва. 1998. Спр. № 11—16. Арк. 85—86.

⁸ Там жа. Арк. 86.

⁹ Гоголева М. В ожидании высокого гостя // Веды. 1998. 28 жніўня. С. 2.

¹⁰ Цякучы архіў МЗС. Матэрыялы Сакратарыята Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА. 1998.

¹¹ Міхальцова А. Называемся гучна. Робім... моўчкі // Літаратура і мастацтва. 1997. 10 студзеня. С. 2; Якімук У. Пышнага фурштэту не прадбачыцца? // Культура. 1998. 21—27 лютага. С. 2—3.

¹² Далучэнне да ЮНЕСКА: Інтэрв'ю в. а. адказнага сакратара Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА Наталлі Жылёвіч карэспандэнту часопіса "Спадчына" // Спадчына. 1994. №3. С. 30—31; Шабалін А. Цэнтр Еўропы // Беларусь. 1996. № 9. С. 5; Бут-Гусаім І. Клубы ЮНЕСКО — за безбаспый секс і возрордженне белорусского языка // Белорусская деловая газета. 1999. 24 декабря. С. 7.

¹³ Каранкевич А. М., Чижденко О. Н. Белорусская ассоциация клубов ЮНЕСКО: проекты и программы // Проблемы выхавання. 1998. № 2. С. 7—12.

¹⁴ Рабочы фонд Сакратарыята Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА. Матэрыялы пасяджэння Камісіі 05.02.1996 г.

SUMMARY

"Belarus in UNESCO: the Effectiveness of Cooperation" (Dmitry Krivoshey)

The history of our country's participation in UNESCO activities goes back to May 12, 1954. But the actual character of the relations between Belarus and this organisation took shape only in the 1990's, when our country was able to pursue a completely independent foreign policy in the conditions of sovereignty. Priority in this period was given to such spheres of collaboration as education, culture and ecology.

Cooperation in the field of education was aimed at assisting the reform in the systems of secondary and higher education. To implement the reform the country took fruitful efforts in introducing new educational technologies, developing

new textbooks and manuals, sharing knowledge and experience, establishing UNESCO chairs and participating in the international lawmaking.

Belarus has been actively working within the framework of the set of programmes "Science" at the programme "Man and Biosphere" (MAB) which aims at preserving biological diversity. The Belarusian National MAB Committee has been successful in this respect. The UNESCO experts consider it one of the most actively working on the earth.

1996 saw Belarus joining self-financed extrabudgetary project "Chemistry for Life". The Organisation supported within its framework our country's proposal on the establishment of a Centre of chemical education in the republic. Belarusian academics take part in international cooperation with the UNESCO, mainly in various fields of natural sciences and in the implementation of the programme on social sciences (MOST).

In the period from 1993 to 1997 Belarus was a member of the intergovernmental council of the UNESCO international programme on information which allowed to draw the attention of the Organisation to the problems connected with introducing computers in education, creating computer networks inside the country, linking up to international networks; it also permitted participation in creating Regional information network for the Eastern European countries.

Belarusian cooperation with the UNESCO in the realm of culture strikes by its diversity. The republic is a member-state of all UNESCO conventions in this realm, which gives it the right to take part in all events, covered by these conventions.

Thus, the Republic of Belarus took part in UNESCO events commemorating the centenary of the cinema. The work under the programmes "Development of Central and Eastern European Countries", Memoria Mundi, the History of Book Culture of Podlyasye, Communication and Information continued.

Belarus was an active participant of the events held by the UN within the framework of the "Culture Development Decade" (1988—1997).

As a member state it received various assistance in developing the projects to preserve national heritage under the programme "Culture Development: Heritage and Creativity", in restoration work and human resource development, in training and upgrading the skills of art workers and encouraging artistic development in young people.

It was the collaboration within the framework of the programme "UNESCO — Chernobyl" that has been most significant for our country. Under this programme a number of projects was implemented in 1991—1998 with provision of rendering various assistance in preserving and enhancing our country's culture.

On gaining independence Belarus was able for the first time to submit its own proposals, which permitted it to draw resources from the UN regular budget. Beginning with 1993 different applications of our country to realise culture programmes have been financed, among them: preparation and publication of the lexical atlas of Belarusian dialects, holding the international scientific conference "Slavonic Cultures after World War II", the study of Belarusian national dress and ornamentation in the Chernobyl area, acquisition of materials for the restoration of the Mir Castle, creating computer catalogue database at the National Library and others.

Mass support for the UNESCO activities is achieved in our country through the work of the Belarusian association of the UNESCO Clubs. This public organisation had a membership of 10000 in 1999 and worked in 3 regions, including 52 clubs from the associated UNESCO educational institutions. At present the Association is implementing 14 projects and programmes. In 1997 over 36 000 people took part in the events and actions of the Association in Belarus.

1991 and 1998 saw the official visits to our country on the invitation of the Government of the Director-general of UNESCO Federico Mayor.

However, cooperation with UNESCO met certain obstacles. The organisation received very little information on Belarus, the UNESCO publications were only slightly used to promote the image of Belarus through articles on science, culture and education in our country. Advantage was not taken of the possibility to publish monographs of Belarusian authors in the UNESCO publishing house. On the other hand, there was very little information on UNESCO in Belarusian mass media. There were also certain obstacles connected with the arrears of our country to this Organisation which Belarus pledged to repay in 1995.

At the XXX General Conference of UNESCO, which took place in autumn 1999, Belarus was elected to the Executive Board of this Organisation.

Thus, in the conditions of sovereignty our country managed to lay down and build up the foundations of "the Belarusian School" of cooperation with UNESCO. Belarus got the possibility to take an independent part in the most important international programmes of UNESCO which laid the groundwork for fostering the international presence in the world cultural space, establishing diverse cooperation with the developed countries within the framework of multilateral relations.